

Andrzej Wasiak

Działalność Muzeum Okręgowego w Częstochowie w sferze popularyzacji historii

Prace Naukowe. Pedagogika 5, 203-210

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Andrzej Wasiak

Działalność Muzeum Okręgowego w Częstochowie w sferze popularyzacji historii

Działalność Muzeum wchodzi w zakres kształcenia równoległego, które obok systemu kształcenia szkolnego i systemu kształcenia ustawicznego stanowi człon systemu oświatowo-wychowawczego. Wysunięte w 1961 roku hasło "muzea uniwersytetami kultury" nakładało na pracowników muzealnych konieczność przejścia od dotychczasowych ekstensywnych do intensywnych form upowszechniania kultury i wiedzy o przeszłości. Ustawa sejmowa o ochronie kultury i muzeach z 1962 roku mówiła, że muzea mają obowiązek działania w dwu podstawowych kierunkach: prowadzenia prac naukowych oraz upowszechniania wiedzy i kultury w społeczeństwie.¹

"Raport o stanie oświaty w PRL" uznał, że "muzea historyczne i etnograficzne, a także muzea sztuki są wyższym czynnikiem kształcenia świadomości kulturowej narodu, samoświadomości historycznej, utrzymują poczucie ciągłości kulturowej i tożsamości narodowej".² Natomiast "Raport o stanie i kierunkach rozwoju edukacji narodowej w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej" stwierdza, że "kontakt z teatrem, muzeum, filharmonią, należy do najbardziej wysublimowanych zachowań kulturalnych". Autorzy uznali, że "Muzea polskie cechuje różnorodność i bogactwo form". Wiele zrobiono, jak piszą autorzy, "dla metodycznego przygotowania kadry nauczycielskiej i pracowników działów oświatowych (studia podyplomowe w uniwersytetach) dla powiązania procesów dydaktyczno-wychowawczych z prezentacją ekspozycji, jednak możliwości te są wykorzystane w sposób nierównomierny".³ Nasuwa się wniosek, że przed muzeami historycznymi stoją niezmiernie ważne zadania. Autor pracy "Muzea w nauczaniu historii" uznaje, że muzea historyczne wyróżniają to, iż muszą odgrywać rolę poglądowych wykładów historii, okresów historycznych

¹ Ustawa o ochronie dóbr kultury i o muzeach z dnia 15.01.1962 r. Dz.U. 1962 r. nr 10, poz. 48. zob. także: P. Unger, *Muzea w nauczaniu historii*, Warszawa 1988 s. 14.

² Raport o stanie oświaty w PRL, Warszawa maj 1973 s. 360.

³ Raport o stanie i kierunkach rozwoju edukacji narodowej w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, Warszawa - Kraków 1989, s. 321-322.

oraz ukazywać dorobek poszczególnych dziedzin życia.⁴ "Muzea historyczne - jak pisze autor wspomnianej pracy - przekazują treści związane z przeszłością ludzkości, ukazując poszczególne fakty w ich skomplikowanych, wzajemnych powiązaniach oraz związkach z warunkami wynikającymi z czasu i miejsca ich powstania".⁵ Warto tu również przytoczyć stwierdzenie innego autora na temat obiektów muzealnych: "Eksponaty muzealne przybliżają nam fakty, czynią je bardziej zrozumiałe, stają się one wtedy nam bliskie, mimo że dzieli nas od ich dziejów wiele setek, a nawet tysięcy lat".⁶

Muzeum Okręgowe w Częstochowie jest wielodziałowe. Jego cele i zadania określa statut.⁷ W myśl statutu: Muzeum jest instytucją o charakterze naukowo-badawczym i oświatowym. "Celem realizacji swych zadań - czytamy w statucie - Muzeum gromadzi, przechowuje, konserwuje, opracowuje i udostępnia dobra kultury w zakresie archeologii, etnografii, historii, przyrody, sztuki i techniki; prowadzi badania naukowe i działalność oświatową w zakresie wymienionych dyscyplin, a także współdziała w upowszechnianiu nauki i sztuki z instytucjami i stowarzyszeniami o podobnych celach".

Statut również dokładnie precyzuje zadania działu historii. "Dział Historii gromadzi i opracowuje materiały dokumentacyjne związane z przeszłością poszczególnych miejscowości województwa częstochowskiego ze szczególnym uwzględnieniem walk narodowowyzwoleńczych i społecznych, (...). W skład zbiorów tego działu wchodzi: dokumenty historyczne, zabytki kultury materialnej, ikonografia, numizmatyka, sfragistyka, falerystyka, i militaria".⁸

Muzeum Okręgowe w Częstochowie popularyzuje historię poprzez wystawę stałą, wystawy czasowe, publikacje i odczyty.

Wystawa stała: "Dzieje Częstochowy i regionu od pradziejów do współczesności" przedstawia historię regionu od pierwszych śladów pojawienia się człowieka na naszym terenie do czasów współczesnych. Oprócz tego wystawa porusza m.in. takie problemy jak: kształtowanie się większości osad miejskich, powstawanie miast, rozwój dróg handlowych oraz typowe wytwórczości ze szczególnym uwzględnieniem wydobycia oraz przetwórstwa rud żelaza, życie codzienne ludności zamieszkującej wzmiankowany teren, rekonstrukcje dwóch zamków - królewskiego Olsztyna i możnowładczego w Koziegłowach wraz z przedstawieniem właścicieli. Ukazane

⁴ P. Unger, op. cit., s. 16.

⁵ Tamże s. 14-15.

⁶ H. Skrzypczyk, Organizacja i metody samokształcenia, Warszawa 1986, s. 55.

⁷ Statut Muzeum Okręgowego w Częstochowie, zob. także: A. Jaśkiewicz, A. W. Skalski, Muzeum Okręgowe w Częstochowie (W:) Biuletyn Krajoznawczy. Materiały szkoleniowe, Częstochowa 1988, s. 5-14.

⁸ Statut Muzeum Okręgowego w Częstochowie, s. 3.

zostały wybitne postacie wywodzące się z ziemi częstochowskiej: historyk - Jan Długosz (1415-1480) oraz rycerz i wysoki dygnitarz Jan Tazsza z Koniecpola.

W dalszym ciągu wystawa przedstawia rozwój miasta Częstochowy od XIV do XX wieku. Podkreśla rolę jasnogórskiego ośrodka kultu religijnego w dziejach miasta i regionu. Ukazuje oblężenie twierdzy jasnogórskiej dokonane przez wojska szwedzkie Karola X Gustawa w 1655 roku oraz obronę warowni jasnogórskiej w latach 1770-1772 przez marszałka łomżyńskiego - bohatera dwóch kontynentów - Kazimierza Pułaskiego⁹; okres walk narodowowyzwoleńczych (powstanie kościuszkowskie, bitwę pod Szczekocinami 6 czerwca 1794 roku) oraz powstanie styczniowe na ziemi częstochowskiej. Przedstawia rozwój przemysłu w regionie częstochowskim, powstanie ruchu robotniczego, wojnę obronną 1939 roku (bitwa pod Mokrą) oraz wkład Częstochowian do walki z okupantem, martyrologię ludności cywilnej i jeńców wojennych oraz przemiany polityczne, gospodarcze, społeczne i kulturalne województwa częstochowskiego w Polsce powojennej.

Oprócz stałej wystawy historycznej, muzeum popularyzuje wiedzę historyczną poprzez wystawy czasowe.¹⁰ Organizowane są one przede wszystkim dla uczczenia ważnych rocznic historycznych oraz dla upamiętnienia działalności ludzi, którzy odegrali ważną rolę w naszych dziejach. Wystawom tym towarzyszą wydawnictwa: plakaty lub afisze, foldery lub katalogi, a także przy niektórych wystawach - medale okolicznościowe. Wśród wystaw biograficznych wymienimy: "Jan Długosz (1415-1480)". Wystawie towarzyszyła sesja zorganizowana dnia 17 maja 1980 r. Materiały z tej sesji zostały opublikowane w "Ziemi Częstochowskiej". Zawierały one pełny tekst referatów i głosów dyskusyjnych. Uczestniczyli w sesji historycy z różnych ośrodków kraju, zainteresowani mieszkańcy Częstochowy, liczni nauczyciele i młodzież szkół średnich.¹¹

⁹ Materiały do przewodnika po stałej wystawie historycznej, opracował: M. Antoniewicz.

¹⁰ Opracowano na podstawie materiałów Działu Naukowo-Oświatowego Muzeum Okręgowego w Częstochowie.

¹¹ Ziemia Częstochowska, Częstochowa 1984, T. XIV, s.7-100.

Referaty na sesji wygłosili:

- Henryk Samsonowicz (Uniwersytet Warszawski), "Polska Jana Długosza",
- Jerzy Wyrozumski (Uniwersytet Jagielloński), "Jan Długosz i jego twórczość",
- Stanisław Gawęda (Uniwersytet Jagielloński), "Problematyka ziem zachodnich i północnych w rocznikach Jana Długosza",
- Zbigniew Perzanowski (Uniwersytet Jagielloński), "Twórczość Jana Długosza na polu heraldyki polskiej",
- Danuta Turowska (Pracownia Słownika Łaciny Średniowiecznej), "Jak Długosz pisał swoją historię",
- Julia Radziszewska (Uniwersytet Śląski), "W sprawie korzystania przez Długosza z «Powieści minionych lat»",
- Józefa Wiśniewska (Politechnika Częstochowska), "Jan Długosz i jego związki z ziemią częstochowsko-wieluńsko-sieradzką",
- Marcei Antoniewicz (Muzeum Okręgowe w Częstochowie), "W sprawie możliwości i potrzeb badań regionalnych w kontekście twórczości historiograficznej Jana Długosza".

Ważną w życiu naszego miasta i regionu była wystawa "Jan III Sobieski". Wystawa ta była zorganizowana z okazji 300-lecia wiktorii pod Wiedniem. Wystawa zorganizowana została ze zbiorów: Biblioteki Jagiellońskiej, Muzeum Narodowego w Krakowie, Muzeum Narodowego w Warszawie, Muzeum Okręgowego w Bytomiu, Muzeum w Tarnowskich Górach i Muzeum Okręgowego w Częstochowie. Temu samemu tematowi poświęcona była wystawa numizmatów upamiętniających to wielkie wydarzenie. Wystawa zorganizowana była przez Polskie Towarzystwo Archeologiczne i Numizmatyczne oraz przez Muzeum Okręgowe w Częstochowie.

Z tego samego cyklu wymienić należy wystawy: "Naczelnikowi Kościuszce - Rodacy" (wystawa ze zbiorów Romana Winiarka) oraz "Kazimierz Pułaski 1747-1779" zorganizowaną z okazji 210 rocznicy śmierci bohatera pod Savannah. Wszechstronną pracę nad uczczeniem 70 rocznicy odzyskania niepodległości Polski Muzeum prowadziło wysiłkiem własnym i środowiska częstochowskiego, bez oparcia o instytucje i wystawy centralnie organizowane. Wspólnie z częstochowskim Oddziałem Polskiego Towarzystwa Archeologicznego i Numizmatycznego Muzeum zorganizowało wystawę: "Drogi do Niepodległości". Następnie w oparciu o zbiory własne, o zabytki pieczęlowicze przechowywane przez zbieraczy częstochowskich oraz zabytki użytkowe na wystawę przez Muzeum Narodowe w Krakowie i Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie urządzono w Częstochowie wystawę biograficzną "Józef Piłsudski (1867-1935)".

Oprócz wystaw Muzeum było współorganizatorem sesji popularno-naukowej: "Częstochowa i region w dobie zdobywania Niepodległości Polski", która odbyła się dnia 23 XI 1988 roku w Auli Wyższej Szkoły Pedagogicznej.¹² W sesji uczestniczyli historycy środowiska częstochowskiego, liczni nauczyciele z terenu miasta i województwa, młodzież studencka i uczniowie oraz inni. Materiały zostały ogłoszone w "Ziemi Częstochowskiej". Tematyce niepodległościowej poświęcono również kilka odczytów.

W latach minionych polityka kulturalna przywiązywała dużą wagę do urządzania wystaw poświęconych dziejom ruchu robotniczego. Wystawy takie - przeważnie plan-szowe - były organizowane centralnie i przesyłane kolejno do innych muzeów. Muzeum w Częstochowie również przyjmowało takie wystawy. Były wśród nich 3

¹² Na program sesji złożyły się następujące wystąpienia: Słowo wstępne - Rektor WSP śp. doc. dr hab. Edward Polanowski, dr Stanisław Materniak, Wizje i fakt odzyskania Niepodległości, doc. dr hab. Henryk Rola, Drogi Częstochowian do Niepodległości, doc. dr Edmund Bąkowski, Ugrupowania polityczne w okręgu częstochowskim wobec sprawy niepodległości, dr Andrzej Wasiak, Polska Partia Socjalistyczna w pierwszych latach niepodległości, dr Jan Łączewski, Częstochowianie w walkach o ustalenie granic Polski po roku 1918, dr Janusz Lipiec, Oświata okręgu częstochowskiego w latach pierwszej wojny światowej, doc. dr hab. Eugeniusz Dałek, Kapitały zagraniczne a sprawa niepodległości Polski, dr Eugeniusz Sitek, Przemysł Częstochowy w latach 1914-1920, Słowo końcowe - doc. dr Mieczysław Stańczyk.

wystawy historyczne. Dwie: "Sto lat polskiego ruchu robotniczego" i "Z dziejów polskiego ruchu robotniczego" opracowane i zrealizowane przez Muzeum Historii Polskiego Ruchu Robotniczego w Warszawie. Trzecią - "Ruch robotniczy w rocznicę Zjednoczenia" - przygotowało Muzeum Historii Ruchu Rewolucyjnego w Łodzi. To samo Muzeum przysłało wystawę "40-lecie PRL w plakacie politycznym". Muzeum w Częstochowie zorganizowało wystawę: "Z dziejów ruchu robotniczego w Częstochowie" opartą o własne zabytki i scenariusz.

Tematyce robotniczej poświęcone były również wystawy artystyczne. Dwie takie "Medale o tematyce robotniczej" i "Tradycje ruchu w medalierstwie" zorganizowały wspólnie muzea w Chorzowie i Częstochowie. Muzeum Lenina w Krakowie przysłało do Częstochowy wystawę: "Wielki Październik w sztuce" a Muzeum w Łodzi wystawę - "Plakaty pierwszomajowe". To samo Muzeum przysłało wystawę: "O proletariacką kulturę".

Dużym zainteresowaniem zwiedzających cieszyły się wystawy poświęcone dziedzinie wojskowości. Organizowane były wspólnie z Stowarzyszeniem Miłośników Dawnej Broni i Barwy w Częstochowie. Były to wystawy: "Polski Orzeł Wojskowy", "Pamiętka historyczna, dokument, wydawnictwa", "Wojsko Polskie w malarstwie i zbiorach Edwarda Mesjasza", "Medale i odznaki Ludowego Wojska Polskiego". Tę ostatnią wystawę urządzono ze zbiorów Muzeum w Chorzowie i Muzeum Okręgowego w Częstochowie.

Również znaczne zainteresowanie wzbudzały wystawy rocznicowe m.in. "Polski Wrzesień" - wystawa zorganizowana wspólnie z PTAiN i ZBOWiD w Częstochowie.

W miesiącach kwietniu i maju jako miesiącach pamięci narodowej organizowano wystawy ze zbiorów Muzeum Martyrologii i Walki Jeńców Wojennych w Łambinowicach - "Pamięci ludzkiej tragedii", "W niewoli Wehrmachtu".

Zainteresowaniem społeczeństwa cieszyły się wystawy takie, jak "Ślad wielkich wydarzeń" - ze zbiorów Muzeum w Chorzowie i Muzeum Okręgowego w Częstochowie, "Poczet królów polskich" ze zbiorów Muzeum Regionalnego w Radomsku, "Monety próbne PRL" ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Częstochowie. Bardzo duży był oddźwięk wystawy "Herby miast województwa częstochowskiego". W związku z wystawą wydano opracowanie monograficzne Marcelego Antoniewicza.¹³ Dużą frekwencją, zwłaszcza młodzieży szkolnej cieszyły się wystawy poświęcone szachom: "Szachy", "Ekslibrysy szachowe ze zbiorów Jerzego Giżyckiego", "Szachy w sztuce", "Figury szachowe".

Drugą formą popularyzacji historii są publikacje. Oprócz wydawnictw towarzyszących wystawom Muzeum wydało w roku 1985 pracę Jana Pietrzykowskiego "Życie okupacyjne w Częstochowie w latach 1939-1945". Najważniejszymi pozycja-

¹³ Marcelego Antoniewicza, Herby miast województwa częstochowskiego, Częstochowa 1984.

mi wydawniczymi były dwa roczniki poświęcone głównie dziejom regionu częstochowskiego. Była wśród nich również praca o księstwie Siewierskim, które częściowo należy do naszego województwa.

Pierwszy tom¹⁴ skupił głównie prace, które autorzy poświęcili dziejom staropolskim. Trzy prace dotyczą wieków XIV - XV - XVI. Jedna mówi o sprawach wieku XVII. Trzy prace omawiają sprawy wieku XVIII. Jedna dotyczy końca wieku XVIII i początku wieku XIX. Ostatnia omawia stan rzeczy z drugiej połowy wieku XIX. Ze strony tematyki 3 prace poświęcone są dziejom politycznym, 1 - historii gospodarczej, pozostałe 5 omawia różne zagadnienia historii kultury i sztuki - od dobroczynności, przez kulturę masową, do kultury życia zamożnego ziemiaństwa.

Drugi tom¹⁵ studiów historycznych zorientowany jest zdecydowanie na czasy najnowsze. Nawet praca poświęcona zabytkom wieku XVI ciągnie sprawę aż do wie-

¹⁴ Rocznik Muzeum Okręgowego w Częstochowie, Historia zeszyt nr 1, Częstochowa 1985, redaktor zeszytu: M. Antoniewicz. Na treść pierwszego rocznika historycznego składają się następujące studia i materiały:

- Jacek Laberscheck - "Zasięg i charakterystyka rządów Władysława Opółczyka w północno-zachodniej części ziemi krakowskiej (1370-1391)",

- Marcei Antoniewicz - "Znaczenie zamku w Koziegłowach na tle dziejów pogranicza śląsko-małopolskiego w XIV i XV wieku",

- Andrzej J. Zakrzewski - "Miracula Ambrożego Nieszporkowica jako przykład kształtowania masowej kultury w okresie staropolskim",

- Andrzej Wasiak - "Zarys działalności Kazimierza Pułaskiego w Częstochowie",

- Zbigniew Perzanowski - "Spominki Klasztoru kłobuckiego",

- Stefan Krakowski - "Akt renowacji szpitala-przytułku p.w. św. Jakuba w Starej Częstochowie z roku 1642",

- Aniela Kiełbicka, Zbigniew Wojas - "Materiały do dziejów przemysłu żelaznego w Księstwie Siewierskim w roku 1758",

- Aleksander Jaśkiewicz - "Nieznana księga cechu malarzy częstochowskich (1783-1818)",

- Franciszek Sobalski - "Wyposażenie i kosztowności pałacu w Złotym Potoku w 1878 r.",

¹⁵ Rocznik Muzeum Okręgowego w Częstochowie, Historia zeszyt nr 2, Częstochowa 1989, redaktor zeszytu: E. Pogorzelska, A. Wasiak. Rocznik historyczny podzielony jest na studia i materiały. W pierwszej części wymienić należy prace:

- Marcei Antoniewicz - "Dwie pieczęcie Częstochowy",

- Aleksander Jaśkiewicz - "Najstarszy widok zamku olsztyńskiego",

- Bożena Puchała, Andrzej J. Zakrzewski - "Środowisko społeczno-kulturalne Częstochowy na przełomie XIX i XX wieku",

- Andrzej Wasiak - "Wybrane problemy ruchu socjalistycznego w częstochowskim w pierwszych latach II Rzeczypospolitej (XI 1918-VIII 1921)",

- Janusz Lipiec - "Tadeusz Wieniawa Długoszewski. Przyczynki do biografii politycznej w latach 1905-1914",

W drugiej części zamieszczono:

- Marian Kotarski - "Wybrane problemy działalności bezpieczeństwa i porządku publicznego w latach 1945-1948 w częstochowskim",

- Zbigniew Grządziński - "Straty personalne nauczycieli na ziemiach województwa częstochowskiego w latach 1939-1945",

- Franciszek Sobalski - "Związki zawodowe, stowarzyszenia i organizacje społeczne w Częstochowie i w dawnym powiecie częstochowskim w 1923 roku".

ku XIX. Druga dotyczy już wieku XVII. Trzecia dotyczy przełomu wieków XIX i XX. Czwarta poświęcona jest wydarzeniom poprzedzającym I wojnę światową. Dwie prace omawiają stosunki panujące w II Rzeczypospolitej. Jedna dotyczy okupacji 1939-1945. Jedna - stosunkom panującym po II wojnie.

Z punktu widzenia problematyki - dwie prace dotyczą sfragistyki i ikonografii, jedna - historii literatury i jedna - historii oświaty. Pozostałe trzy omawiają zagadnienia polityczne - od organizacji zawodowych i społecznych aż do ruchów i walk politycznych.

Jak widać z tego pobieżnego przeglądu - historycy - regionaliści - obejmują szeroko wszystkie epoki od średniowiecza aż po czasy najnowsze. Również zakres problematyki prezentowanej w drukowanych pracach jest bardzo szeroki. Najwięcej miejsca poświęcają historii kultury w szerokim rozumieniu, łącznie z historią sztuki i historią oświaty. Nieobce ich zainteresowaniom są sprawy historii gospodarczej a najmniej chyba jest prac o dziejach politycznych.

Razem wzięty dorobek prezentowany w dwóch tomach wydanych dotychczas jest okazały i oby mógł być pomnożony w wydawnictwach następnych. Dotychczasowe prace starały się dobrze służyć szerzeniu kultury historycznej społeczeństwa miasta i regionu, do czego je zobowiązuje stara ustawa z roku 1962 i poczucie obowiązku pracowników muzeum i osób współpracujących z naszą placówką muzealną. Muzeum w Częstochowie prowadząc prace poświęcone głównie historii regionalnej ma świadomy cel ogniskowania wysiłków naukowych całego środowiska częstochowskiego. Stąd wśród autorów obok pracowników Muzeum są historycy pracujący i w innych placówkach miasta i regionu, a również pracujący poza regionem i zainteresowani jego sprawami.

Trzecią formą popularyzacji historii są prelekcje.¹⁶ Prelekcje o tematyce historycznej wygłaszane są przez naszych pracowników bądź też prelegentów - historyków z różnych ośrodków naukowych w Polsce. Spotkania te odbywają się w środy tzw. środy muzealne i przeznaczone są dla społeczeństwa. Nie sposób tutaj wymienić wszystkich tematów poruszanych na tych zebraniach, dlatego też ograniczymy się do niektórych: "Wojsko Księstwa Warszawskiego (mgr Antoni Wilgusiewicz), "Operacje wojskowe w Afryce podczas II wojny światowej" (mgr Andrzej Paszta), "W 150 rocznicę Powstania Listopadowego" (dr Andrzej Wasiak), "Pamiętnikarstwo Polskie w XVII wieku" (prof. dr Adam Przyboś), "Mieszczanństwo Starej Częstochowy" (prof. dr Stefan Krakowski), "W niewoli Wehrmachtu" (mgr J. Radwańska), "Marysieńka Sobieska - królowa nieznaną" (prof. dr Michał Komarzyński), "Herby w dawnej Polsce" (dr Marceł Antoniowicz), "Nowy poczet królów polskich" (prof. dr Feliks Kiryk),

¹⁶ Sporządzono na podstawie materiałów Działu Naukowo-Oświatowego Muzeum Okręgowego w Częstochowie.

"Świat antyczny w naszym życiu" (prof. dr Aleksander Krawczuk), "W miesiącu pamięci narodowej" (mgr Jan Pietrzykowski), Spotkanie autorskie z prof. dr. Juliuszem Braunem (autorem albumu Częstochowa), "Nieznane epizody z powstania styczniowego na ziemi częstochowskiej" (doc. dr hab. Henryk Rola). Spotkanie autorskie z prof. dr. Franciszką Jędruszczak, "Międzynarodowe uwarunkowania sprawy polskiej od Kongresu Wiedeńskiego do I wojny światowej" (dr hab. Janusz Lipiec). Spotkanie autorskie z dr. Zbigniewem Grządzielskim i mgr. Janem Pietrzykowskim (autorami książki: *Polentumsträger*) (*Dzieje nauczycieli na ziemi częstochowskiej 1939-1945*), Katowice 1988.

Ponadto w naszym ośrodku muzealnym zorganizowano spotkanie dla młodzieży z uczestnikami walk o Monte Cassino K. Janikiem oraz spotkanie z uczestnikami walk pod Mokrą mgr. Henrykiem Skrzypczakiem. Pracownicy wygłaszali liczne prelekcje z historii na terenie całego kraju. A oto parę przykładów tematów wygłaszanych w czasie spotkań: "Konferencja barska w historiografii polskiej", "Życie i działalność Tadeusza Kościuszki", "Z dziejów insurekcji kościuszkowskiej", "Panorama Racławicka", "Trudne lata Polski porzobiorowej", "Kazimierz Pułaski - Życie i działalność", "Konstytucja 3-go Maja - dzieło Sejmu Czteroletniego", "Ostatni król Rzeczypospolitej", "Z dziejów Komisji Edukacji Narodowej", "Sprawa polska w czasie I wojny światowej", "Powstanie Listopadowe w literaturze polskiej".

W naszym ośrodku muzealnym prowadzono też lekcje dla młodzieży szkolnej. Stanowi to jednak odrębny problem, który będzie rozwinięty w osobnym artykule.

Andrzej Wasiak

Popularisation of History by District Museum of Częstochowa

Summary

The paper discussed activities of District Museum of Częstochowa in the field of propagation of historical knowledge. Exhibition organised by the Museum are discussed as well (stationary historical exhibition illustrating history of Częstochowa and the region, as well as periodic exhibitions on historical events and life achievements of eminent Poles).

Apart from that, the paper presents extensively the popularising activities of the Museum which is expressed in publishing papers and leaflets on history of Częstochowa and the region, and organizing lectures on historical topics.